УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ

Датум: 27. октобар 2014.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовао комисију: Наставно-научно веће Учитељског факултета Универзитета у Београду, 17. априла 2014. године.

   Одлуком бр. 16/39, од 17. априла 2014. године, на седници Наставно-научног већа Учитељског факултета Универзитета у Београду, образована је Комисија за оцену подобности докторанта Магдалене Ивковић и теме докторске дисертације под називом *Методички приступ историјској бајци у разредној настави*.

2. Састав Комисије, са именом и презименом свакога члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, назива факултета / установе у којој је члан комисије запослен:

   - др Александар Јовановић, ментор, редовни професор за ужу научну област *Књижевност*, на предметима *Увод у књижевност* и *Књижевност за децу и младе,* Учитељски факултет Универзитета у Београду,
   - др Зона Мркаљ, члан комисије, ванредни професор за ужу научну област *Методика наставе књижевности* на предмету *Методика наставе књижевности*, Филолошки факултет Универзитета у Београду,
   - др Зорица Цветановић, члан комисије, ванредни професор за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности* на предметима *Методика*

наставе српског језика и књижевности I и II, Учитељски факултет Универзитета у Београду,

- др Зорана Опачић, члан комисије, ванредни професор за ужу научну област *Књижевност за децу и младе* на предмету *Књижевност за децу и младе*, Учитељски факултет Универзитета у Београду,
- др Валерија Јанићијевић, члан комисије, доцент за ужу научну област *Методика наставе српског језика и књижевности* на предметима *Методика наставе српског језика и књижевности I и II* и *Методика развоја говора I*, Учитељски факултет Универзитета у Београду.

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Магдалена Ивковић је рођена 1985. године у Панчеву. Основну школу „Стеван Јаковљевић“ завршила је 2000. године у Параћину као носилац Вукове дипломе. Упоредо је завршила и Школу за основно музичко образовање „Миленко Живковић“ у Параћину, одсек виолончело. Успешно је учествовала на многим такмичењима и била проглашена за ђака генерације те школе. Средњу Технолошку школу у Параћину завршава 2004. године као ђак генерације те школе. Од 2002. до 2004. похађала је и наставу соло-певања при музичкој школи „Миленко Живковић“.

Учитељски факултет, данас Факултет педагошких наука, у Јагодини уписала је 2004. године. Током студирања више пута је проглашавана и награђивана као најбољи студент своје генерације и читавог факултета. Дипломирала је 2008. са оценом 10 и просечном оценом у току студија 9,40.

Након основних студија, завршава и мастер студије на истом факултету на смеру за Методику наставе музичке културе. Мастер рад је одбранила са највишом оценом у јануару 2011. године. Просечна оцена на мастер студијама је 9,71.

Исте године у октобру уписала је докторске студије методике наставе српског језика и књижевности на Учитељском факултету у Београду. Као стипендиста Министарства просвете, науке и технолошког развоја ангажована је од марта 2012. године на Институту за педагошка истраживања у Београду на пројекту под називом „Од подстицања иницијативе, сарадње и стваралаштва у образовању до нових улога и

идентитета у друштву“. До сада је објавила неколико радова у стручним и научним часописима.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

- „Настава музике и деца оштећеног слуха“, *Норма*, Сомбор: Педагошки факултет, 2011, год. 16, бр. 2, стр. 227–239.
- „Интегрисање деце оштећеног слуха у музичке програме“, *Иновације у настави*, Београд: Учитељски факултет, 2012, год. 25, бр. 3, стр. 138–148.
- „Однос митског и историјског у *Књизи за Марка* Светлане Велмар-Јанковић“, *Књижевност и језик*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2013, год. 60, бр. 1, стр. 75–89.
- „Два приступа методици“, *Методичка пракса*, Врање: Учитељски факултет, 2013, год. 13, бр. 3, стр. 465–476.
- „Одређење и предности интердисциплинарне наставе“, *Зборник ВШССОВ Кикинда*, Кикинда: ВШССОВ, 2013, год. 8, бр. 1, стр. 67–80.
- „Интердисциплинарни приступ настави у млађим разредима основне школе“, *Норма*, Сомбор: Педагошки факултет, 2013, год. 18, бр. 2, стр. 343–356.

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

На основу увида у биографију и библиографију кандидата, као и потврду Учитељског факултета о положеним испитима на докторским академским студијама (просечна оцена 9,50, укупно 128 ЕСПБ кредита), комисија сматра да кандидат Магдалена Ивковић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

НАПОМЕНА:

За ментора је предложен др Александар Јовановић, редовни професор Учитељског факултета Универзитета у Београду, Катедра за српски језик, књижевност и методику наставе српског језика и књижевности.

Библиографија ментора са најмање 5 јединица релевантних за област из које се ради докторска дисертација:

1. *Како предавати књижевност – теоријске основе наставе*, Завод за уџбенике, Београд, 1984.
2. „Поезија и култура – три песничке фазе Ивана В. Лалића“, *Књижевна историја,* бр. LX, 2008, бр. 136, стр. 545–560.
3. „Седам Лалићевих песама“, *Зборник радова Матице српске за књижевност и језик*, бр. LII, 2004, бр. 2, стр. 345–367.
4. *Облаци у души: поезија Душана Васиљева*, Став, Кикинда, 1986.
5. *Песници и преци*, СКЗ, Београд, 1993.
6. *Поезија српског неосимболизма*, Филип Вишњић, Београд, 1994.
7. *Порекло песме – девет разговора о поезији*, Просвета, Ниш, 1995.
8. *Стварaоци и створитељ* (три молитвена певања), Повеља, Краљево, 2003.
9. „Teacher − the Man of Culture and the Cultured Man”. In: *Student in Contemporary Learning and Teaching,* University of Belgrade and State Higher Vocational School in Nowy Sacz, Belgrade, 2009, str. 65−70, ISBN 978−86−7849−139−9.

Комисија сматра да др Александар Јовановић испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације за област Методика наставе српског језика и књижевности.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ:

ОЦЕНА:

1. **Формулације назива теме (наслова)**

Комисија закључује да је радни назив тезе *Методички приступ историјској бајци у разредној настави* прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. **Предмета (проблема) истраживања**

Опис теме: предмет овог рада је проучавање историјске бајке као посебне поджанровске врсте у оквиру ауторске бајке и сагледавање њене заступљености у наставним програмима за млађе разреде основне школе, те осмишљавање методичких

поступака којима је историјске бајке могуће ваљано протумачити у разредној настави. Тема је веома сложена и тражи упоредна истраживања. Од кандидата се захтева да добро познаје особености историјске бајке као посебног модела ауторске бајке и да разуме његово издвајање из жанра ауторске бајке, као и да познаје најзначајнија тумачења ових бајки. Истовремено, од кандидата се захтева да познаје наставне програме за српски језик и читанке од 1. до 4. разреда основне школе, те да место историјских бајки у наставним програмима и читанкама сагледа и протумачи у ширем просветном и културном контексту. Осим тога, предмет овог рада биће и истраживање мишљења учитеља и ученика о историјским бајкама, те утврђивање заступљености историјских бајки као допунских текстова на часовима књижевности у млађим разредима основне школе, а све у циљу постављања предлога за побољшање избора историјских бајки у настави књижевности и подстицање читалачке воље ученика.

3. Библиографија прелиминарних истраживања

Кандидат је приложио прелиминарну библиографију од 80-ак библиографских јединица релевантних за истраживање. Овде наводимо јединице најзначајније за истраживање:

Примарна литература:

- **Велмар-Јанковић 2005:** Светлана Велмар-Јанковић, *Књига за Марка*, Београд: Стубови културе.
- **Росић 2005:** Тиодор Росић, *Бисерни град: роман-бајка*, Београд: Bookland.
- **Росић 2006:** Тиодор Росић, *Златна гора: роман-бајка*, Београд: СКЗ.
- **Росић 2007:** Тиодор Росић, *Долина јоргована: бајке из српске старине*, Београд: СКЗ.

Секундарна литература:

- **Банђур и Поткоњак 1999:** Вељко Банђур и Никола Поткоњак, *Методологија педагогије*, Београд: Савез педагошких друштава Југославије.
- **Бетелхајм 1979:** Bruno Betelhajm, *Značenje bajki*, Beograd: Jugoslavija.
- **Бошковић-Стули 1983:** Maja Bošković-Stulli, *Usmena književnost nekad i danas*, Beograd: Prosveta.

- **Георгијевски 1997**: Христо Георгијевски, „Семантичко-моделативне могућности предања“, *Детињство*, год. 23, бр. 4, Нови Сад: Змајеве дечје игре, стр. 31–35.
- **Георгијевски 1998:** Христо Георгијевски, „Прича за сва времена“, у: приредио Воја Марјановић, *Дечја књижевност у књижевној критици*, Београд: BMG, стр. 417–466.
- **Дрндарски 1978:** priredila Mirjana Drndarski, *Narodna bajka u modernoj književnosti*, Beograd: Nolit.
- **Ђорђевић 1953:** Тихомир Ђорђевић, *Вештица и вила у нашем народном веровању и предању*; *Вампир и друга бића у нашем народном веровању и предању*, Београд: Српска академија наука.
- **Живковић 1995:** Живан Живковић, „Раскошно песничко коло“, *Детињство*, год. 21, бр. 3–4, Нови Сад: Змајеве дечје игре, стр. 23–26.
- **Зечевић 2007:** Слободан Зечевић, *Митска бића српских предања*, Београд: Службени гласник.
- **Илић 1997:** Павле Илић, *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси*, Нови Сад: Прометеј.
- **Јовановић 1984:** приредио Александар Јовановић, *Како предавати књижевност: теоријске основе наставе,* Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- **Јовановић 2002:** Зорица Јовановић, *Обрада домаће лектире у млађим разредима основне школе: теоријски и истраживачки приступ*, Београд: Антуријум.
- **Јунг 2002:** Karl Gustav Jung, *Duh bajke*, Beograd: Panpublik.
- **Кундачина и Банђур 2007:** Milenko Kundačina i Veljko Banđur, *Akademsko pisanje*, Užice: Učiteljski fakultet.
- **Куба и Кокинг 2004:** Li Kuba i Džon Koking, *Metodologija izrade naučnog teksta: kako se piše u društvenim naukama*, Podgorica: CID i Banja Luka: Romanov.
- **Лазић 1999:** Лаза Лазић, „Племство рода и племство књижевности“, *Детињство*, год. 25, бр. 1, Нови Сад: Змајеве дечје игре, стр. 41–48.
- **Лакићевић 1997:** Драган Лакићевић, *Принцеза и лав*, Београд: BMG.
- **Лакићевић 2003:** Драган Лакићевић, *Мач кнеза Стефана*, Београд: Дерета.
- **Лакићевић 2004:** Драган Лакићевић, *Витез Вилине горе*, Београд: Дерета.
- **Леже 1984:** Luj Leže, *Slovenska mitologija*, Beograd: IRO „Grafos“.
- **Лити 1994:** Maks Liti, Evropska narodna bajka, Beograd: Bata / Orbis.
- **Лукач 1958:** Đerđ Lukač, *Istoriski roman*, Beograd: Kultura.

- **Љуштановић 1999:** Јован Љуштановић, „Уметност националног васпитања“, *Летопис Матице српске*, год. 175, књ. 464, св. 4, Нови Сад: Матица српска, стр. 535–538.
- **Љуштановић 2004:** Јован Љуштановић, *Црвенкапа грицка вука: студије и есеји о књижевности за децу,* Нови Сад: Дневник / Змајеве дечје игре.
- **Маринковић 1994:** Симеон Маринковић, *Методика креативне наставе српског језика и књижевности*, Београд: Креативни центар.
- **Марјановић 1994а:** Воја Марјановић, „Приче из српске старине“, *Политика*, Београд: Политика новине и магазини, 28. април, стр. 22.
- **Марјановић 1995:** Воја Марјановић, „Небеске реке: запис о неким писцима и њиховим делима савремене српске прозе за децу и младе“, *Детињство*, год. 21, бр. 3–4, Нови Сад: Змајеве дечје игре, стр. 57–60.
- **Марковић 2010:** Снежана Марковић, *Наставна интерпретација народне књижевности у млађим разредима основне школе*, необјављена дисертација, Јагодина: Учитељски факултет.
- **Марковић 2012:** Снежана Марковић, „Новија истраживања читалачких интересовања и навика ученика разредне наставе“, у: Виолета Јовановић и Тиодор Росић [ур.], *Савремена књижевност за децу у науци и настави*, књ. 15, Јагодина: Педагошки факултет, стр. 249–262.
- **Милатовић 1987:** Вук Милатовић, „Прилози обради домаће лектире“, *Учитељ*, год. 5, бр. 24(4), Београд: Савез учитељских друштава СР Србије.
- **Милатовић 2011:** Вук Милатовић, *Методика наставе српског језика и књижевности: у разредној настави*, Београд: Учитељски факултет.
- **Миленковић 2012:** Слађана Миленковић, „Женидба с препрекама: роман-бајка Тиодора Росића *Златна гора*“, у: Виолета Јовановић и Тиодор Росић [ур.], *Савремена књижевност за децу у науци и настави*, књ. 15, Јагодина: Педагошки факултет, стр. 351–359.
- **Милинковић 1999:** Миомир Милинковић, *Хоризонти детињства: огледи и студија из књижевности за децу*, Ужице: Учитељски факултет.
- **Милинковић 2000:** Миомир Милинковић, „Национална прошлост у делима савремених писаца бајки“, *Детињство*, год. 26, бр. 1–2, Нови Сад: Змајеве дечје игре, стр. 65–70.

- **МЂ 2000:** Нада Милошевић-Ђорђевић, *Од бајке до изреке: обликовање и облици српске усмене прозе*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- **Мркаљ 2008:** Зона Мркаљ, *Наставно проучавање народних приповедака и предања*, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- **Николић 2006:** Милија Николић, *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- **Огњановић 1992**: Драгутин Огњановић, „На фону класичне бајке“, *Детињство*, год. 18, бр. 1–2, Нови Сад: Змајеве дечје игре, стр. 81–83.
- **Олујић 1982:** Grozdana Olujić, „Poetika bajke“, u: priredio Voja Marjanović, *Dečja književnost u književnoj kritici*, Beograd: Savremena administracija, str. 18–24.
- **Опачић 2011а:** Зорана Опачић, *Поетика бајке Гроздане Олујић*, Београд: СКЗ / Учитељски факултет.
- **Опачић 2011б:** Зорана Опачић, *Наивна свест и фикција*, Нови Сад: Змајеве дечје игре.
- **П 2004:** *Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања*, Београд: Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 10.
- **П 2005:** *Правилник о наставном плану за први и други разред основног образовања и васпитања и наставном програму за трећи разред основног образовања и васпитања*, Београд: Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 1.
- **П 2006:** *Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања*, Београд: Службени гласник РС – Просветни гласник, бр. 2.
- **Пијановић 2005:** Петар Пијановић, *Наивна прича*, Београд: СКЗ / Учитељски факултет.
- **ПЉ 2002:** Љиљана Пешикан-Љуштановић, *Змај Деспот Вук – мит, историја, песма*, Нови Сад: Матица српска.
- **ПЉ 2009:** Љиљана Пешикан-Љуштановић, *Усмено у писаном*, Београд: Београдска књига.
- **Проп 1982:** Vladimir Prop, *Morfologija bajke*, Beograd: Prosveta.
- **Пурић 2012:** Далиборка Пурић, „Учитељ и читалачка интересовања ученика млађег школског узраста“, у: Виолета Јовановић и Тиодор Росић [ур.], *Савремена*

књижевност за децу у науци и настави, књ. 15, Јагодина: Педагошки факултет, стр. 213-227.

- **Радуловић 2009:** Немања Радуловић, *Слика света у српским народним бајкама*, Београд: Институт за књижевност и уметност.
- **Ристић 1995:** Živan Ristić, *O istraživanju, metodu i znanju*, Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- **РКТ 2007:** Tanja Popović, *Rečnik književnih termina*, Beograd: IP Logos Art.
- **Росандић 1978:** Dragutin Rosandić, *Književnost u osnovnoj školi*, Zagreb: Školska knjiga.
- **Росандић 1988:** Dragutin Rosandić, *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*, Zagreb: Školska knjiga.
- **Росић 1993:** Тиодор Росић, *Господар седам брегова: приче из српске старине*, Београд: СКЗ / Глосаријум.
- **Росић 2000:** Тиодор Росић, *Орлово гнездо: изабране бајке*, Београд: Verzalpress.

Самарџија 1997: Снежана Самарџија, *Поетика усмених прозних облика*, Београд: Народна књига / Алфа.

- **Самарџија 2011:** Снежана Самарџија, *Облици усмене прозе*, Београд: Службени гласник.
- **Симић и Симић 2012:** Радоје Симић и Јелена Јовановић Симић, „Мириси и боје у 'Долини јоргована'“, у: Виолета Јовановић и Тиодор Росић [ур.], *Савремена књижевност за децу у науци и настави*, књ. 15, Јагодина: Педагошки факултет, стр. 33–38.
- **СМ 2001:** редактори Светлана М. Толстој, Љубинко Раденковић, *Словенска митологија: енциклопедијски речник*, Београд: Zepter Book World.
- **Смиљковић 1999а:** Стана Смиљковић, *Ауторска бајка*, Врање: Учитељски факултет.
- **Смиљковић 1999б:** Стана Смиљковић, „Душе пресветле опстају у ускрснућу“, *Детињство*, год. 25, бр. 1, Нови Сад: Змајеве дечје игре, стр. 48–51.
- **СМР 1998:** Шпиро Кулишић, Петар Ж. Петровић, Никола Пантелић, *Српски митолошки речник*, Београд: Етнографски институт САНУ / Интерпринт.
- **Софрић Нишевљанин 1990:** Павле Софрић Нишевљанин, *Главније биље у народном веровању и певању код нас Срба*, Београд: БИГЗ [фототипско издање].

- **Стојановић 2007:** Буба Стојановић, *Интерпретација бајке у млађим разредима основне школе: теоријски и истраживачки приступ*, Врање: Учитељски факултет.
- **Тодоров 2006а:** Нада Тодоров, *Ученици и бајке*, Нови Сад: Универзитет и Сомбор: Педагошки факултет.
- **Тодоров 2006б:** Нада Тодоров, *Методолошко-методички приступи у школској интерпретацији бајки*, Сомбор: Педагошки факултет.
- **Тодоров 2010:** Cvetan Todorov, *Uvod u fantastičnu književnost*, Beograd: Službeni glasnik.
- **Цветановић 2012:** Зорица Цветановић, *Читанка у разредној настави*, Београд: Учитељски факултет.
- **Чајкановић 1994а:** Веселин Чајкановић, *Студије из српске религије и фолклора 1910–1924*, Београд: СКЗ / БИГЗ / Просвета / Партенон М.А.М.
- **Чајкановић 1994б:** Веселин Чајкановић, *Студије из српске религије и фолклора 1925–1942*, Београд: СКЗ / БИГЗ / Просвета / Партенон М.А.М.
- **Чајкановић 1994в:** Веселин Чајкановић, *О врховном Богу у старој српској религији*, Београд: СКЗ / БИГЗ / Просвета / Партенон М.А.М.
- **Чајкановић 1994г:** Веселин Чајкановић, *Речник српских народних веровања о биљкама*, Београд: СКЗ / БИГЗ / Просвета / Партенон М.А.М.
- **Чајкановић 1995:** Веселин Чајкановић, *Стара српска религија и митологија*, Београд: САНУ / СКЗ.
- **Шамић 1988:** Mithat Šamić, *Kako nastaje naučno djelo: uvođenje u metodologiju i tehniku naučnoistraživačkog rada – opšti pristup*, Sarajevo: Svjetlost.
- **ШЧ 2001:** Снежана Шаранчић-Чутура, „Национални идентитет у савременој српској прози за децу“, *Норма*, год. 7, бр. 1–2, Сомбор: Учитељски факултет, стр. 33–58.
- **ШЧ 2006:** Снежана Шаранчић-Чутура, *Нови живот старе приче: усмена књижевност у прози за децу на крају XX века*, Нови Сад: Змајеве дечје игре.

4. Циљеви истраживања

Истраживачки циљ докторске дисертације *Методички приступ историјској бајци у разредној настави* јесте да сагледа историјску бајку као самосвојну врсту

ауторске бајке, те да размотри значај и могућности наставног проучавања историјских бајки у разредној настави.

Остваривање овако постављеног циља захтева да се на самом почетку рада укаже на појаву историјске бајке у оквиру жанра ауторске бајке, на релативност терминолошке одреднице „историјска бајка“, на корпус дела и разлоге због којих је кандидат нека дела уврстио у овај модел, а нека не, те на особености историјске бајке као посебне врсте. Термином „историјска бајка“ кандидат је обухватио следећа дела: историјске бајке у ужем смислу Тиодора Росића (*Долина јоргована* 1991), чудесне приповетке Светлане Велмар-Јанковић (*Књига за Марка* 1998), те романе бајке Тиодора Росића (*Бисерни град 2005, Златна гора 2006*).

Кандидат ће у раду такође настојати да укаже на бројне образовне, васпитне и уметничке вредности историјских бајки, те на однос сазнајног и поетског у њима. Као прво, изучавање историјских бајки подстиче код ученика поштовање према културној баштини, те тако доприноси очувању српске старине и традиције. Осим тога, историјске бајке подстичу развој маште и мисаоних операција на којима почива усвајање знања и самообразовање, обогаћују речник ученика и доприносе развоју језичке културе ученика, оспособљавају ученике за читање и тумачење књижевних дела, развијају позитиван став ученика према животу, пружају ваљане узоре у понашању, подстичу код ученика љубав према писаној речи, доприносе развоју читалачких навика и неговању уметничког укуса ученика итд. На тај начин доприносе остваривању важних задатака које наставни програми постављају пред наставу српског језика и књижевности у млађим разредима основне школе. Такође, оне по низу својих карактеристика одговарају потребама деце млађег узраста као читалаца, те умеју лако да их увуку у комуникацију и тако спонтано приведу националном књижевном и духовном наслеђу.

Укратко, историјске бајке у сваком смислу представљају вредна уметничка остварења чије проучавање омогућава реализовање бројних васпитних, образовних и функционалних циљева наставе књижевности. Но, и поред тога историјске бајке углавном нису заступљене у наставним програмима и читанкама. Анализом списка лектире предвиђене наставним програмима за млађе разреде основне школе добиће се јасна слика о томе које су историјске бајке обавезне за обраду.

Истраживање ће такође бити усмерено на анализу садржаја читанки које су најчешће користе у разредној настави, а одобрене су од стране Министарства. Ово је нарочито битно, јер читанка има задатак да привуче дете, подстакне код њега вољу за

читањем и оспособи га за самостално сазнавање и вредновање књижевноуметничких текстова. Штавише, читанке су одувек биле не само уџбеници, већ и литерарне антологије. Наиме, свака читанка, осим обавезних текстова из програма, садржи и известан број текстова које одабира сам аутор читанке. Стога ће анализа читанки између осталог показати колико су аутори читанки препознали вредност историјских бајки и потребу да у свој избор текстова укључе и оне историјске бајке које нису прописане програмима књижевности. Ово је важно првенствено зато што однос ученика према једном писцу и његовом стваралаштву, те рецепција дела од стране ученика, умногоме зависи и од тога да ли је и на који начин тај писац присутан у читанкама (кроз обавезан текст у целини или одломцима, кроз изборни текст, кроз квалитет дидактичко-методичке апаратуре и сл.).

Но, без обзира на заступљеност историјских бајки у наставним програмима и читанкама, учитељи имају могућност да историјске бајке самоиницијативно укључе у наставу, с обзиром на то да су им састављачи програма не само оставили слободу, већ и препоручили да наставне садржаје допуне делима по сопственом или по избору ученика, како би задовољили читалачка интересовања својих ученика. С обзиром на бројне позитивне исходе које изучавање историјских бајки може да донесе, учитељи би требало да искористе своје право на слободан избор текстова да макар неке историјске бајке самоиницијативно укључе у лектиру. Осим тога, треба подстицати радозналост ученика за читање историјских бајки и ван наставе. Упућивање ученика на добре дечје књиге изван програмом предложеног списка лектире изузетно је важно за развијање читалачких навика ученика и целоживотне љубави према књизи. Један од начина стимулисања ученика да самоиницијативно читају историјске бајке јесте управо избор историјских бајки и начин њихове обраде на часовима књижевности. Зато ће кандидат у раду дати своје предлоге за самоиницијативно укључивање историјских бајки које нису предвиђене програмом, те детаљно разрадити организацију и артикулацију часа обраде историјских бајки. Том приликом указаће на различите наставне поступке и методичке радње чија примена омогућава дубоко доживљавање и пуно разумевање природе и значења историјских бајки. Ово је утолико важније уколико се има на уму да до данас није учињено много да се историјске бајке укључе у наставне програме, иако се књижевна критика слаже да је реч о изузетно вредним остварењима. Стога није ни писано о тумачењу ових дела у разредној настави.

Најзад, један од важних циљева овог истраживања јесте испитати мишљење учитеља од првог до четвртог разреда и ученика четвртог разреда о историјским

бајкама, те утврдити у којој мери учитељи самоиницијативно укључују у наставу књижевности оне историјске бајке које нису предвиђене за обраду наставним програмом. Мишљења учитеља су значајна зато што управо они као реализатори наставе књижевности могу непосредно да утичу на заступљеност и квалитет обраде историјских бајки у настави, а тиме и да значајно подстакну радозналост ученика за читање ових бајки. Ученици четвртог разреда се, пак, сусрећу на часовима књижевности са чудесним приповеткама Светлане Велмар-Јанковић као обавезним текстовима, а како су већ довољно зрели, могу да имају своје мишљење о овим причама. Њихови одговори пружиће увид у то колико радо и колико често млађи основци читају историјске бајке, те шта мисле о овим бајкама и како их доживљавају.

5. Очекивани резултати

Овај рад ће најпре сагледати историјску бајку као књижевноисторијску и књижевнотеоријску појаву, те детаљно интерпретирати одабрани корпус дела са аспекта наратолошке анализе и архетипске критике, са циљем да се расветли однос историјских бајки према усменој традицији, пре свега према народној књижевности, веровањима и митологији. Након тога ће се сагледати значај и место историјских бајки у васпитању ученика млађих разреда, те предложити могући начини укључивања додатних историјских бајки у наставу. Истовремено, овим радом ће се указати на целисходне начине интерпретације историјских бајки који ће ученицима разредне наставе омогућити да спознају њихове естетске, васпитне и образовне вредности. Најзад, утврдиће се мишљење учитеља и ученика о историјским бајкама, те да ли и у којој мери учитељи обрађују са ученицима историјске бајке које нису предвиђене наставним програмом и које су то бајке.

6. План рада

У првом делу рада кандидат ће дати општи увод у коме ће сагледати историјску бајку као посебну поджанровску врсту у оквиру ауторске бајке. Најпре ће одредити појам историјске бајке и корпус дела, уз указивање на релативност терминолошке одреднице „историјска бајка“ и разлоге због којих је кандидат нека дела уврстио у овај модел ауторске бајке, а нека не. Затим ће одабрана дела разврстати у типове историјске прозе са елементима чудесног и детаљно их анализирати са становишта наратологије и

архетипске критике. На крају ће издвојити основна стваралачка начела овог модела ауторске бајке.

У другом делу рада кандидат ће сагледати историјску бајку као лектиру за млађе основце. Указаће на значај који читање и проучавање ових бајки у настави може да има за ученике млађих разреда, као и на заступљеност историјских бајки у наставним програмима и читанкама за прва четири разреда. Истовремено ће предложити могуће моделе њихове обраде и начине укључивања додатних историјских бајки, које нису предвиђене наставним програмима. Притом ће нарочиту пажњу посветити методичким захтевима којима ваљана интерпретација историјских бајки треба да удовољи како би омогућила ученицима да снажно доживе и спознају свет ових бајки. Теоријска разматрања биће поткрепљена одговарајућим примерима, док ће примери наставне обраде појединих историјских бајки бити дати у прилогу.

У трећем делу рада биће представљен методолошки оквир, а потом и резултати емпиријског истраживања чији је циљ да испита мишљење ученика четвртог разреда и учитеља од првог до четвртог разреда о историјским бајкама, те да утврди у којој мери учитељи самоиницијативно укључују у наставу оне историјске бајке које нису предвиђене програмом. Притом се под мишљењем ученика и учитеља о историјским бајкама подразумева њихово мишљење о историјским бајкама, као и заинтересованост ученика за читање историјских бајки и њихово реаговање на свет ових бајки.

Закључни део рада сумираће резултате књижевних и методичких истраживања и поставити их у шири оквир савремене наставе књижевности у млађим разредима и наставе књижевности уопште.

7. Методе истраживања

У току истраживања биће коришћене метода теоријске анализе и дескриптивна метода. Анализа ће бити упоредно-аналитичког карактера, ослоњена на књижевно интерпретативна, педагошка и методичка истраживања. Ради уопштавања резултата користиће се синтеза. Кандидат ће бити у обавези да прецизно одреди термине које користи, да методички утемељи свој рад како би ова дисертација била теоријски и методолошки заснована.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА:

НАПОМЕНА:

Предложена докторска дисертација Магдалене Ивковић једна је од првих којом се утемељује проучавање и методички приступ историјској бајци у млађим разредима основне школе. Сагледавањем места и значаја тумачења историјских бајки у настави књижевности за ученике млађег узраста, те предлагањем могућих модела интерпретације ових бајки, као и начина укључивања оних историјских бајки које нису предвиђене обавезним наставним програмом, указаће се на књижевно-теоријски, методички, практични и научни значај историјских бајки у разредној настави. Осим тога, истраживање ће допринети разумевању интересовања ученика разредне наставе за читање историјских бајки и разумевању начина на који ученици доживљавају ове бајке. Уверени смо да ће ова дисертација бити значајан допринос методици разредне наставе и да ће својим резултатима потврдити вредност историјских бајки.

На основу наведених података о кандидату, Комисија је мишљења да је кандидат Магдалена Ивковић подобна за израду докторске дисертације.

На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема *Методички приступ историјској бајци у разредној настави* подобна за израду докторске дисертације у области *Методика наставе српског језика и књижевности.*

На основу наведених података о ментору, Комисија констатује да је др Александар Јовановић подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Учитељског факултета Универзитета у Београду да донесе позитивну оцену о подобности кандидата **Магдалене Ивковић** и предложене теме докторске дисертације *Методички приступ историјској бајци у разредној настави,* а да се за ментора именује др Александар Јовановић, редовни професор Учитељског факултета у Београду.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

_____

1. др **Александар Јовановић**, редовни професор Учитељског факултета Универзитета у Београду, ментор

_____

2. др **Зона Мркаљ**, ванредни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду, члан

_____

3. др **Зорица Цветановић**, доцент Учитељског факултета Универзитета у Београду, члан

_____

4. др **Зорана Опачић**, доцент Учитељског факултета Универзитета у Београду, члан

_____

5. др **Валерија Јанићијевић**, доцент Учитељског факултета Универзитета у Београду, члан